

A morva ezredes és a magyar kém

A Bácska gazdagságával vetekedő Mátyusföld egyik leggazdagabb faluja a mintegy 2200 lelket számoló Tallós község. Eltekintve a határban épült telepés falutól, a község lakossága színmagyar. Nem lakott ott még mutatóban sem cseh vagy szlovák.

Ebben a községben volt a mátyusföldi csendőrség parancsnoksága. Itt lakott egy morva ezredes, a csendőrség főparancsnoka is.

November 10-én lépték át a vitéz magyar csapatok a község határát. A falu bejáratánál emelt díszkapu alatt ott szorongott, tolongott, éljenzett, sírt a falu apraja-nagyja. Amikor az útkanyarulatnál feltűntek a dalolva menetelő, felvirágozott Horthybakák, a diadaikapu felől egy fehérhajú, haresabajszú öreg magyar indult a század elé. Ráncos, naptól süttöt kezével magasra emelte a nemzetiszínű zászlót. Márkus Mihály, hatvanhat esztendősen öreg magyar, megittasultan a boldogságtól, csillogó szemekkel tolta magát a lobogó után. Piszkos, gyűrött, itt-ott átluggatott volt a zászló. Az öreg magyar mégis úgy cipelte, mintha az Oltári Szentség, mintha az élete lenne. Nem is közönséges lobogó volt az. Hozzá tartozott az öreg Márkus Mihályhoz. Félteve őrzött, drága kincse volt az.

Márkus László népfőlkeli huszártizedes a 6-os huszárezredből, bent szorult századával Przemysl várában. Átélté, átszenvedte az orosz tűzéréség gyilkos tűzét, az éhezést, a nyomorúságot, amely végül is arra bírta rá Kuzmanek tábornokot, hogy az éhségtől meggyötört csapatnak elrendelje a fegyverletételt. Amikor elhangzott a szomorú parancs és a védő-őrség fegyvertelelenül sorakozott, hogy meginduljon a hófödte, végtelen orosz síkságok felé, Márkus Mihály, a 6-os huszár tizedes, felkúszott a przemysl katolikus templom tornyába, leszedte az odáig büszkén lobogó nemzetiszínű zászlót s azt derekára csavarva indult el az orosz csapatok felé. Hosszú volt az út, az ázsiai fogolytáborok egész során átvándorolt a tallósi magyar, akit odahaza felesége és hat gyermeke várt. Piszkos, tépett zubbonya alatt azonban ott lapult a drága kincs: a Przemysliből elhozott nemzetiszínű lobogó.

A taskendi fogolytáborból került haza Márkus Mihály négyévi raboskodás után, szülőfalujába. Nem akart hinni a szemeknek: cseh katonák, cseh csendőr dirigálta a falut. Az öreg huszár megölelte a családját, majd beosont a hálószobájába és a lúdpihével tömött dunnába rejtette el sok éven át hűségesen megőrzött kincsét. Nem tudta a faluban senki — egy-két meghitt barátját kivéve —, mit rejteget az öreg Márkus bácsi a tarka dunnában.

Amikor derengeni kezdett, amikor a rádió szívmengető híreket hozott, az öreg magyarból kitört a virtus. 1938. október 4-én felesége ámulatára bicskával esett neki a dunnának, kiszedte a pihe közül a gyűrött lobogót s megindult vele a falu káplánjához, aki rúdra tűzte azt. S Márkus Mihály hatvanhat éves öreg huszár három derék magyar embertől kísérvé, nekiindult a falunak, kezében a magasra tartott lobogóval.

A cseh csendőrök a bámulattól tenni sem mertek. Csak néztek az öreg magyart, aki valami csodálatos érzéstől megszállva, rékedt hangján zokogva énekelte a Himnuszt és marsolt előre, keresztül a falun, zászlóval a kezében. Mire elérték Márkus Mihály házáat, már vagy száz ember követte az öreget és énekelte vele a Himnuszt. Az öreg fölmászott a padlásra és kitűzte a lobogót.

Amint várható volt, pár perc múlva megjelent ott a csendőrkormányos és követelte, hogy Márkus Mihály vegye le a zászlót. Az öreg magyar megvetette a két lábát, megpördölte bajuszát s miközben gyilkos szikrákat hányt kemény, fekete szeme: rárivallt a csendőrökre:

— Halál fia, aki a lobogóhoz nyúl!

Csoda történt. A csendőrök elvonultak, a zászlót ott hagyták. Amikor azonban az öreg huszár másnap este megjött a földekről, hiába kereste a lobogót. Mint sebzett tigris rohant el a csendőrpáncsnokságra, a morva ezredeshez.

— Adja vissza a lobogót ezredes úr, különben emberhalál lesz.

Az ezredes magyarázta a nyakas magyarnak, hogy ő nem adhatja vissza a zászlót, menjen békén haza, de az nem tárgyalt. Akármilyen hihetetlenül hangzik, mégis megtörtént az eset, hogy az öreg Márkus Mihály addig nem jött el a csendőrpáncsnokságról, amíg ott nem szorongatta kezében ismét a drága lobogót.

November 10-én délelőtt, az utolsó cseh csendőrcsapatok is felkészültek a kitakarodásra. Ekkor történt, hogy a falu népe, mintegy ötszáz ember, felvonult a morva ezredes elé és arra kérték, ne menjen el, maradjon itt magyarnak, majd meglátja, jobb dolga lesz itt nálunk, mint az éhes cseheknél.

— Maradjon itt, ezredes úr, itt még tábornok is lesz. — kérte őt az öreg Márkus. — Hitet tesz maga mellett az egész falu, hogy derék ember volt, hogy nekem is visszaadta a lobogót.

A morva ezredes könnyes szemekkel nézte a lelkes csoportot s meghatottan hallgatta az egyszerű emberek elismerését.

— Nagyon köszönöm szavaitokat. Elviszem magammal drága emlékként. Értsétek meg azonban, hogy én morva vagyok, cseh katonatiszt, akinek a sorsa összefügg a cseh állam sorsával. Én elmegyek, de sohasem foglak titeket elfelejteni. Mielőtt azonban távoznék, még egy útam van, oda elkísérhetek.

S az ezredes, követve a falusiak csapatától, megindult a faluban és megállt az egyik vendéglő előtt. Belépett oda és az eléje siető kocsmároshoz fordult:

— Eljöttem lebúcsúzni magától is. Megköszönöm önnek azt a sok és hasznos szolgálatot, amelyet nekem, mint a csendőrpáncsnokának éveken át teljesített. De most mint magánember is lenne pár szavam önhöz; mint magyar embert utálok és megvetem!

S a következő pillanatban végigköpött a halálsápadt kocsmáros arcán. Aztán kifordult a kocsmából, lóra ült és a tallósi magyarok könnyes Istenhozzádja után kilovagolt utolsó szaka-sza élén a faluból.